

СТАНОВИЩЕ

за гл. ас. д-р Ренета Михайлова Килева-Стаменова, участничка в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент” по научната специалност 05.04.16. Германски езици (Теория и практика на превода – немски език) в Софийския университет „Св. Климент Охридски”, обявен в *Държавен вестник*, бр. 21 от 15.03.2011 г.

от проф. дфн Емилия Николова Денчева

Гл. ас. д-р Ренета Килева-Стаменова е единствен кандидат по обявения в ДВ, бр. 21 от 15.03.2011 г., конкурс за доцент по Германски езици (Теория и практика на превода – немски език) в Софийския университет „Св. Климент Охридски”.

Кандидатурата по конкурса отговаря на условията по чл. 24, ал. 1 от Закона за развитието на академичния състав в Република България. Кандидатката преподава в катедрата по Германистика и скандинавистика на СУ „Св. Кл. Охридски” от 1985 г. През 1993 г. придобива образователната и научна степен „доктор”. Академичната длъжност „главен асистент” заема от 1995 г. до момента. Представила е публикуван монографичен труд, както и други научни трудове, които не повтарят представените за придобиване на образователната и научна степен „доктор”.

I. Научноизследователска дейност

В настоящето становище по конкурса за доцент по Германски езици (Теория и практика на превода) ще се спра съгласно изискванията на чл. 24, ал. 1 от Закона за развитието на академичния състав в България на публикациите на гл. ас. д-р Ренета Килева-Стаменова, които не повтарят представените за придобиване на образователната и научна степен „доктор” и ще обърне особено внимание на основния труд, с който д-р Килева-Стаменова участва в конкурса – *Die Übersetzung öffentlicher Urkunden im Sprachenpaar Bulgarisch und Deutsch*. Sofia: Universitätsverlag „St.-Kliment Ochridski“ 2011 г.

Сред така обособените научни трудове на колегата Ренета Килева-Стаменова ясно се очертават два основни тематични кръга:

1. Изследвания, свързани с проблеми на превода на базата на текстове на български и немски.
2. Лексикографски изследвания.

В научните трудове (статии) от първия тематичен кръг предмет на научните търсения на авторката са различни теоретични и практико-дидактически аспекти, засягащи превода на текстове на немски и български език. Тук могат да се разграничат изследвания, свързани с контрастивни лингвистични и текстологични анализи с оглед на превода (№ 2, 6, 7, 8, 9, 14, 15, 16, 17), изследвания, свързани по-конкретно с теоретични проблеми на литературния превод (№ 4, 5), разработки върху проблеми на превода в институциите на Европейския съюз (№ 12), както и разработки с предимно дидактическа насоченост (№ 10, 18).

Като важни научни приноси на гл. ас. д-р Ренета Килева-Стаменова в този тематичен кръг от изследвания бих искала да посоча

- емпиричното доказване на теоретичната постановка за динамичността на конвенциите при изграждане на текстови жанрове (виж. публикация № 2);

- изтъкването на ролята на интерпретацията на изходния литературен текст при взимането на адекватни преводни решения по отношение на езикови единици (като напр. езиковите средства за изразяване на непряка реч в немски и български), чиито системни съответствия не са задължително и функционални съответствия в превеждания контекст (виж. публикация № 4), или при предаването в целевия текст на многоезичност (виж. публикация № 5);
- разширяването на контрастивно-лингвистичната перспектива, от която са разглеждани асиметриите в категорията число на съществителното (виж. публикация № 6);
- систематизирането на принципни проблемни аспекти на превода на рекламни текстове, което е отправна точка и за дидактизирането им в обучението на преводачи (виж. публикация № 7);
- изграждането на методически модел на съпоставително описание за текстовите видове „рецепта” и „обява за недвижим имот” в немски и български, който може да бъде приложен и при други специализирани видове текст в двата езика (виж. публикация № 8);
- извеждането в съпоставителен план на основни езикови особености на текстовия вид „съдебно решение за развод” в германската и българската правна система и представянето им с примерни техники за превод (виж. публикация № 9);
- изграждането на методико-дидактически модел за представяне на тематичния комплекс “Европейски съюз” като препоръчителен модул за магистърски програми, който доказва своята ефективност в обучението на студенти в магистърската програма “Език-комуникация-превод” към специалност Немска филология на СУ “Св. Климент Охридски” (виж. публикация № 10);
- систематизирането въз основа на текста на Договора за приемане на Конституция на Европа на основните езикови характеристики на текстовете на европейските правни актове (виж. публикация № 12);
- систематизирането на основните специфики и проследяването на актуалните тенденции в развитието на текстове от печатните медии в двойката езици български и немски с оглед на тяхната роля при превода (виж. публикация № 14);
- представянето на концепция за анализ на паралелни документи за гражданско състояние в немски и български, който създава база за рефлектиран подход при превода им на всички равнища на текста (виж. публикация № 15);
- съпоставителния анализ на българските преводи на философската поема на Фр. Ницше *Also sprach Zarathustra* по отношение на предаването на български език на характеризиращите различните човешки типове названия и обособяването в тази връзка на индивидуалните стилове на преводачите, както и на творческото взаимодействие между тях (виж. публикация № 16);
- систематизирането на преводните техники за семантично точно предаване в целевия език на културно специфична информация (от рода на означения на институции, длъжности, документи и административно-териториални единици) като характерен елемент от структурата на официални документи в двойката езици български и немски (виж. публикация № 17);
- представянето на концепция на обучението по превод в бакалавърската и магистърската степен на специалността Немска филология в СУ “Св. Кл. Охридски” и очертаването на специфичните методически похвати, прилагани при обучението по превод, във всяка една от тези степени на обучение, както и на перспективите за по-нататъшното развитие на дисциплината (виж. № 18).

Във втория тематичен кръг се вписват следните публикации № 1, 3, 11, 13. Основно лексикографските изследвания на д-р Килева-Стаменова са свързани с явлението „неверни приятели на преводача“ (№ 1, 3) и с изготвянето от авторката на „Речник на политическата терминология“ (№ 11). В статията под № 13 е предложен критичен анализ на юридическия немско-български / българско-немски речник с автор Христо Дормишев (2000, 2003).

Основните приноси на авторката в тази група изследвания се състоят в

- предложената (в съавторство) класификация на т.н. “неверни приятели на преводача” в български и немски език (виж. № 1);
- изготвянето (в съавторство) на първия по рода си речник на “неверните приятели на преводача” в посоката български-немски език;
- предложената концепция за лексикографското представяне на културно специфична политическа лексика (наименования на държавни институции, политически организации, функции и под.) в немскоезичните страни и в България и описанието на подходи към лексикографското обхващане на този тип лексика (виж. № 11);
- предложените идеи за оптимизиране на “класическия” двуезичен юридически речник (виж. № 13).

В представения от авторката монографичен труд *Die Übersetzung öffentlicher Urkunden im Sprachenpaar Bulgarisch und Deutsch* са реализирани в максимално детайлиран и обхванен план поставени вече в други публикации въпроси за адекватния превод на официални документи, съобразен както с функционално-прагматичната, така и с езиково-правната страна на преводната трансформация (виж. № 9, 15, 17). В този труд на гл. ас. д-р Килева-Стаменова за първи път проблематиката на превода на издадени от институции в България и Германия официални документи, които се превеждат в България от т. нар. “заклети преводачи”, е подложена на систематично теоретично описание и емпирично онагледяване. Един от основните аспекти в работата е и класификацията на най-често превежданите видове официални документи в зависимост от посоката на превода. Друг важен момент в монографията е систематизирането и емпиричното илюстриране в съпоставителен план на основните функционални и езикови отличителни признаци на официалните документи в двата наблюдавани езика, както и описанието на различни типове асиметрия по отношение на конвенционалността на официалните документи в немски и български на макро- и микроструктурно равнище. Всичко това позволява на авторката да предложи специфицирана преводна стратегия при този вид текстове, която допуска комбинация от преводни процедури, което е съществен принос на работата в преводно-теоретичен аспект. Проблематиката при превода на широк спектър от микротекстови елементи на официалните документи, както и на цялостни текстове е онагледена с помощта на богат емпиричен материал, което е принос както за оптимизирането на професионалната преводаческа практика, така и за дидактиката на превода. Не на последно място трябва да се подчертае и моделният характер на монографията. Тя предлага теоретична и емпирична база за разработване на модели за превод и на други видове документи, както и на специализирани глосари.

За значимостта на научните публикации на гл. ас. д-р Ренета Килева-Стаменова свидетелства цитатната справка, където са посочени общо библиографски цитирания 26 и общо индексирани цитирания 22.

II. Учебно-преподавателска и организационна дейност

Д-р Килева-Стаменова чете лекции и води упражнения както в бакалавърската, така и в магистърската степен на обучение на специалността „Немска филология” към катедрата по Германистика и скандинавистика на СУ „Св. Кл. Охридски”. След назначаването ѝ като главен асистент през 1995 г. на колежата Килева-Стаменова бяха възложени лекционният курс и семинарите по “Стилистика на съвременния немски език”, както и лекционният курс “Увод в теорията на превода”. Последният курс тя води и понастоящем в бакалавърската степен на обучение на специалността „Немска филология”. В преводаческия профил тя понастоящем води упражнения по “Превод на политически текстове”, “Превод на административно-делови текстове”, “Превод на юридически текстове” и “Превод на специализирани текстове”. От зимния семестър на учебната 2007/08 на д-р Килева-Стаменова беше възложено ръководството на профила „Превод” в специалността „Немска филология” на катедрата по Германистика и скандинавистика. С тази задача тя се справя много успешно и изключително отговорно. С въвеждането на магистърската степен на обучение д-р Килева-Стаменова активно участваше в разработването на модула „Превод” първоначално в магистърската програма „Теоретични основи и практика на превода” а след това и като съставител на учебния план на модула “Превод” в магистърската програма “Езикознание и превод” (по-късно “Език-комуникация-превод”). От 2008 г. д-р Килева-Стаменова успешно ръководи магистърската програма “Език-култура-превод”. В нея тя чете лекция на тема “Специфика на превода на литературна проза” и води упражнение по “Превод на политически текстове”.

Освен за организацията на учебния процес и за преподавателската си работа д-р Килева-Стаменова полага много усилия и за успешното дипломиране на нашите студенти. Под нейно ръководство са защитени десетки дипломни работи в областта на стилистиката, текстовата лингвистика и теорията на превода.

Д-р Килева-Стаменова развива и активна съставителска дейност. Изцяло нейна заслуга е подготовката на юбилейния сборник в чест на доц. Анна Лилова *Превод и културен трансфер*. С нейно участие беше осъществена окомплектоването и редакционната подготовка на сборника *Translation. Bulgarisch-deutscher Kulturtransfer* от поредицата *Germanica Neue Folge Jahrbuch der Germanistik in Bulgarien Band 2007*.

III. Специализации, международни контакти и други изяви

Гл. ас. д-р Килева-Стаменова многократно е осъществявала изследователски престои, обучения и специализации в университети в Германия и Австрия. Тя поддържа контакти най-вече със специализираните институти за обучение на преводачи в университетите в Сарбрюкен и Виена, както и с Института по славистика на Хумболт университет Берлин и Семинара по немска филология на университета в Гьотинген. В резултат на тези контакти в периода 2003-2005 д-р Килева-Стаменова участва в

рамките на договора за сътрудничество между СУ “Св. Климент Охридски” и Хумболт Университет Берлин в изработването на корпус за речник на политическата терминология (немски-български, български-немски). Международните ѝ контакти са свързани и с участие в множество конференции в чуждестранни университети – Гьотинген, Лайпциг, Берлин, Марибор, Инсбрук и др. Многобройни са и участията на д-р Килева в научни конференции в България – София, Велико Търново, Шумен.

Трябва непременно да се отбележи, че д-р Килева-Стаменова е не само теоретик на превода, но и активен преводач. В неин превод на български език са публикувани творби на Фридрих Ницше, Юрген Хабермас, Томас Ман и др. Сътрудник е на лицензирани преводачески бюра. От 2007 година е основен член на преводаческия екип, който изготвя българското издание на “GEO”. Д-р Килева-Стаменова е съчредител и активен член на Съюза на германистите в България.

III. Заключение

Смятам, че всичко казано дотук ми дава основание с пълна убеденост да предложа на уважаемото Научно жури да избере гл. ас. д-р Ренета Килева-Стаменова за „доцент” по научната специалност 05.04.16. Германски езици (Теория и практика на превода – немски език).

София, 24.08.2011 г.

